СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 252. | Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 30. жовтня, 1922. | VOL. XXX. | No. 252. | Jersey City, N. J., Monday, October 30, 1922. | THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

ІРЛЯНДСЬКА БОРОТЬБА В ГАЛИЧИНІ

ЛЬВІВ, 13. жовтня. — „Діло" доносить:

КОМПЕТЕНЦІЯ НАГЛИХ СУДІВ.

До тепер було ще неясно і невиразно як широко сягає компетенція наглих судів і хто їх має виконувати. Тепер довідуємося, що навіть громадські війти послуговуються правом скликувати наглі суди і видавати засуди. До нашої редакції попав такий документ:

„Л. 18 922.

„Звежхносьць ґмінна в Лешчанах.

„Єжалі ктокольвек бендонци ґловом дому (з вийонткем обложнє хорих люб безвладних в ноґах) одважил сен не явіць сен особісьце зараз по бенбнєню на дзісейшем зебраню ґмінем наразі сен на поставєне ґо в пшецьонґу 2 ґодзін под сонд доражни і може биць в результаце повешоним люб розстшеляним!!

„Лешчани 27. вржесьня 1922."

ФІЛЬВАРКИ ГОРЯТЬ.

Як доносить „Ґазета Поранна" в селі Бережниці малій пов. Збараж підпалено фільварок Мечислава Конопацкого. Згорів фільварок, пять коров і 400 кіп збіжжа. На місце випадку приїхала поліція із Збаража та Тернополя.

ІЗ ЖИТТЯ СТРИЙЩИНИ.

Виборчі приготовання в Стрийщині ідуть повним темпом: війско, кіннота і піхота з машиновими крісами, з комісарем староства налітає на кожде село, силуючи назначених через презеса окр. комісії виборчої Орского, радника суду, заїлого вшехполяка — сільських комісарів принимати декрети і підписувати виборчі лісти зладжені рукою поліційників. Із селян стягають тяжкі контрибуції в збіжжу і грошах, а презес Орскі сипле карами на „опорних" комісарів по 200,000 мп. і грозить іще висшими карами. Притиснені комісарями війти щоб підписували лісти виборчі і давали на них печатки скликують своїх громадян, а громадяне гордо відповідають комісареви, що і війско будуть держати у себе а печатки не дадуть і до виборів не підуть. Гідности виборчих комісарів не приймають не лиш українські селяне, але також Жиди, Німці і латинники, котрі говорять: „ви тепер нас знаєте, а як парцелювали землю, то нас не бачили, тільки мазурів".

В Стрию від поліції аж кишить.

Дня 5. жовтня в саме полудне арештував тайний аґент на ринку в Стрию о. Каленюка з Пісочної, теольоґа Лукомського і студ. Шанковського за те, що йшли три разом. Поліція випустила їх по полудни заявляючи ось що: „Пшепрашами бардзо, жесьми арештовалі, алє нє радзіми інтеліґенції рускей зе всі показивась сен в Стрию звлашча в днє тарґове, бо інтеліґенция руска зе всі єест бардзо вроґо успособйона до паньства польскєго". Чим близше вибори, тим більший терор і тим більші масові арештовання. При арештованню поліція уживає провокаторів і так арештований до цего часу з Конюхова: Осарський Іван, Лисенко Мих., Пелиничка Мих., Брик Микола, Біраковський Федьо, Дружинець Петро, Войцєхович Влад., Андріїв Михайло, Брик Іван, Кліщ Іван; з Дашави: Олекса Галій академік, Михайло Стефанів, Костів, Ґошко і тов. разом їх 9. В Сіхові арештовано 7 сільських хлопців. В Лукавиці 7 сільських хлопців. В Стрию арештовано адвоката д-ра Ілярія Бачинського. Поліцейські говорили до себе: „власьцівє ніс у нєґо нє знайлезлісьми, але нєх собє трохен посєдзі". Заарештовано мундантку з канцелярії Бачинського Кароліну Дирнилівну, а її родичів побито. Арештовано Богдана Ніжанковського сина бл. п. Остапа Ніжанковського, Антона Ґрубського. Йосифа Вацівського, Івана 8ухара, Н. Петрина, Евгена Яцкевича, Мечислава Вагана, Кеніга (Жид). Арештовані перед 6. тижнями Еміліян Ґрубський, Льонгин Лотоцький, Іван Корчинський, Остап Микетка, Галій, Спариняк і Стеців розпочали сьогодня голодівку. Переведено ревізію в „Народнім домі" і в Українськім Касині, де арештовано студ. Сухара Івана. Навіть в церкві переводжено ревізію. Часть арештованих віддано вже судови, але дехто іще на поліції, де їх по варварськи бють і допитують.

РЕВАНЖ.

Польська боївка спалила в Стрию будинки Українця Улицького, якого син утік на Чехословаччину. Деякі українські приходства записані на індексі польських боївок. Селяне стережуть будинків своїх священиків.

До о. Андрія Пеленського в Лисятичах загостив поліційний провокатор, котрий спричинив арештовання студ. Демяна Пеленського.

Дня 19. вересня 1922. в Волосткові пов. Мостиска підпалено будинки щирого і діяльного Українця Гринька Бущака. Пожежа знищила 3 загороди з сьогорічним збіжжам, пашею і господарськими знарядами. З погорілих предметів тільки будинки були обезпечені в Товаристві „Дністер" і то на передвоєнну вартість. Шкода йде в грубі міліони.

НАГЛИЙ СУД В СТРИЮ!

З поміж арештованих в останніх днях в Стрию стає 12 ц. м. перед наглим судом Михайло Стефанів з Дашави, якому закидують польські власти убийство одного з наказних війтів у Стрийщині.

Обжалованого боронять др. В. Старосольський зі Львова і др. А. Гераснмів зі Стрия.

ЧИ ЛЬВІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ Є ПОЛЬСЬКИЙ?

Дня 1. жовтня у львівській салі „Сокола" відбулося віче польської студентської молоді, яка затрівожена поважною перевагою жидівського елементу в університеті зібралась обміркувати пляни антисемітської акції. Віче відкрив Здзіслав Шталь, промовляв д-р Гломбінський та інші. В рефераті Г. Шайрінґа була поміщена цікава статистика львівського університету. Статистика виказала, що Жиди на університеті творять більшість. Наприклад на фільософічному відділі минулого року було 659 Поляків, а 717 Жидів, на медичному відділі зголосилось 110 Поляків і 400 Жидів. В резолюції польське студенство домагається обмеження прияття Жидів на університет аж до 11. прц. Запало кілька ухвал. що мають на меті поборювання Жидів. Ціле віче мало виразний антижидівський характер. Підносились закиди, що Жиди є ворогами Польщі, що вони ведуть протидержавну акцію у Східній Галичині і закордоном і що жидівська преса як н. п. „Хвіля" сртемить до обниження авторитету польського уряду на кресах. Д-р Ґломбінський у промові зазначив, що „кресове" університети у Львові і Вильні мусять бути „твердинями польскости" на Сході. Промову Ґломбінського витала шовіністична молодіж оплесками. Цілий хід віча, статистика судентства і розпучливі крики провідників студентства виявили наглядно, що Поляки мимо всіх зусиль не всилі заповнити університету своїм елементом не тому, що Жиди заливають університет, як се говорено підчас дискусії, а просто тому, що у Східній Галичині польська скромна меньшість не може доставити бажаної скількости студентів.

„ЖІНОЧИЙ ПАРЛЯМЕНТ" В БЕРЛІНІ.

Під таким заголовком містить „Фоссіше Цайтунг" ч. 433 справоздання з осінного засідання „Централі Союза Господинь", на якім німецькі хазяйки радили над способом дешевого і ощадного господарства. На зборах, що тревали кілька днів, були представники мінїстера торговлі і народнього господарства. Рівночасно відкрито виставу „Ощадне хазяйство". Метою зборів і виставки є допомогти державі через орґанізацію „жінок господинь", побороти тяжку/економічну крізу, яку переживає Німеччина. „Жіночий Парлямент" дає доказ як є зорґанізоване німецьке жіноцтво, яке велике в ньому почуття відповідальности у як усі його верстви, навіть ці, у яких лишень звання домашньої хазяйки, працюючи для рідного краю.

АРЦИБІСКУП ТЕОДОРОВІЧ ЙДЕ НА СПОЧИНОК.

„Курєр Полскі" доносить, що біскуп Теодоровіч, втомившися своєю шовіністичною діяльністю, усувається від політичного життя.

СТАНОВИЩЕ ЖІНОК В ІТАЛІЇ.

Загальне становище працюючого жіноцтва в Італії погіршилося дуже сильно під впливом факту що свіжі повоєнні закони приказують приймати на всі суспільні становища перш усього бувших жовнірів. „Товариства бувших вояків" не вдоволилися даними їм широкими правами. Вони впливають ріжними засобами на представників фірм, бюр та підприємств і приневолюють їх звільнити з посад працюючі у них жінки, а принимати на ці місця бувших жовнірів. Майже що днини можна читати в часописах про те, як із найскромніших посад звільнено жінки — силою жовнярської орґанізації. Також в самім уряді, який мусить рахуватися з настроями головних політичних партій, замітна є тенденція проти працюючих жінок. Союзи бувших вояків є дуже сильні; нимала скількість їх стоїть дуже близько до соціялістичної партії і до фашістів; самаж урядова бюрократія є антифеміністична. Ясна річ, що цього рода закони і розпорядки не розвязують справи безробіття в Італії, лише пересувають безробіття і нуджу виключно на жіночу частину населення.

ІНФОРМАЦІЇ БРУКОВОЇ ПОЛЬСЬКОЇ ПРЕСИ

На днях львівська брукова польська преса жадібна і голодна на сензацію, помсітила цілосторінкові новинки про найдення людської окріваненої руки на площі Домбровского. „Век Нови" і „Газ. Цодзєнна" додумувалися, що ця рука походить з трупа якоїсь дівчини, котру львівський Ляндрі замордував. Сьогодні виявилося, що це не була рука людини, а медвежа лапа, яку згубив один випихач звірят і зольоґ. А брукова преса наробила стільки шуму!

ПОВСТАННЯ В ГРУЗІЇ.

„Тан" доносить з Женеви: „Один" з членів грузинської делеґації при Лізі Націй одержав таку телеґраму: „В східній Грузії, в східній її частині, вибухло загальне повстання проти большевиків. На усьому протязі військового-грузінської залізниці формуються антисовітські загони, які провадять запеклу боротьбу з большевиками. Вони вже обеззброїли кілька червоних частин її перервали комунікацію між столицію і провінціями Грузії. Шлях з Тифліса до Володикавказу також перерваний. Повстанці закріпились між Дуcметом і Анатром.

РУМУНСЬКІ КОРОНАЦІЙНІ КОМЕДІЇ.

В той час, як український нарід на Буковині і в Бесарабії страдає під стопою румунських посіпак, тоді, як сотки осіб томиться в арештах — там у Букарешті ідуть великі приготовання до урочистої коронаційної фарси. На цю фарсу мають приїхати представники всіх держав, на протязі 10 днів всі за лізниці віддані на послуги гостей, що ідуть на коронацію румунського короля а із закордону прибуває вж 200 журналістів. Коduже величавий бенкет.

ПРОМИСЛОВА КРІЗА НА УКРАЇНІ

В наслідок катастрофального зменшення здобичі камінного вугля в Донбас український совнарком зробив розпорядження про переадресування зелізницям вугля на колесах. Це розпорядження дуже важко відбилось на українських металюрґічних заводах. Спинені мартеновські печі на катеринославській ґрупі заводів. Спинено мартеновську піч так смо на макіевському заводі. На марюпільському заводі припинена вирібка зеліза й шруб.

З ДРУГОГО ДНЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОНҐРЕСУ В ФИЛАДЕЛФІЇ, ПА.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. 27. жовтня. — Нині закінчились тут наради Українського Національного Конґресу.

Найважнійшою постановою Конґресу є ухваленнє НАЦІОНАЛЬНОГО ПОДАТКУ Українців в Злучених Державах.

Постановлено, що кождий член кождого українського місцевого товариства в Злучених Державах складає кождого місяця у свому товаристві 25 центів народнього податку. Сей податок збирає кождого місяця касієр місцевого товариства і кождого місяця відсилає до касієра Обєднання Українських Орґанізацій в Америці.

Сей національний податок має бути сталим доходом на українську національну працю в Злучених Державах і в Европі. Він має бути основою, на якій та робота має опертись після щорічного сталого буджету.

Участь в податку мають взяти ВСІ МІСЦЕВІ ТОВАРИСТВА, без огляду на се, чи вони належать до центральних орґанізацій, чи вони самостійні.

Безперечно, що коли старий край тепер буде вимагати надзвичайних жертв на чинну боротьбу чи на інші надзвичайні потреби, то обовязком загалу є і буде дати також ще й окрему надзвичайну поміч.

До ouряду Обєднання Конґрес вибрав 24 представників, з того по трох представників з кождої заступленої центральної орґанізації, разом 21, і 3 від місцевих орґанізацій, що не належать до центральних орґанізацій.

Відтак уряд вибрав Екзекутиву, в якої склад увійшли:

о. ЛЕВ ЛЕВИЦЬКИЙ, з Пасейку, Н. Дж., голова;

ІВАН БОРОСЕВИЧ, з Филаделфії, Па., скарбник;

Др. ВОЛОДИМИР КОВАЛЬ і М. ДАРМОГРАЙ, з Филаделфії, Па., секретарі.

ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ ВЕДУТЬ ОРУЖНУ БОРОТЬБУ З ПОЛЬСЬКИМ ВІЙСКОМ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

ВАРШАВА, столиця Польщі, 27. жовтня. — У Східній Галичині повстали відділи українських повстанців проти польського панованя в тому краю. Вони нищили стоги збіжа і висаджували у воздух зелізниці.

Польський уряд вислав проти українських повстанців відділи польської кавалєрії, які виперли Українців за Збруч на Україну, але не могли їх розбити.

Польська кіннота стратила свого команданта, бо Українці полонили їх капітана Ковнацького і взяли зі собою на Україну.

Галицькі Українці далі нищать засоби збіжа у польських дідичів і зелізничі шляхи.

Поляки ізза того виявляють велике занепокоєннє.

ХОТЯТЬ СУДУ НАД КАЙЗЕРОМ

ПАРИЖ, 27. жовтня. — Тутешня преса піднесла крик, щоби аліянти віддали бувшого німецького цісаря Вільгельма під суд за викликаннє минулої світової війни.

Сей крик піднесено перед його вінчаннєм і у хвилі, коли він збирає десятки а може й сотки тисяч долярів за свої спомини, які друковано в американських, анґлійських, німецьких і француських ґазетах.

Француські ветерани домагаються, аби француський уряд стягнув гроші, які кайзер має дістати від француських газет, яко „воєнне відшкодованне" для Франції.

ІТАЛІЙСЬКІ „ФАШІСТИ" ВИПОВІЛИ ВІЙНУ СВОМУ ПРАВИТЕЛЬСТВУ

РИМ, столиця Італії, 27. жовтня. — Італійська національна орґанізація „фашістів" проголосила мобілізацію своїх сил, які обіймають 800,000 вправних осіб, для повалення теперішнього правительства Факти.

Наслідком сеї мобілізації премієр Факта повідомив короля Віктора, що уступає.

Провідник „фашістів" Муссоліні каже, що він мусить завести порядок в тіалії, а длятого мусить усунути теперішне правительство і його політику.

„Фашісти" зачали теж усувати власти по поодиноких містах.

ЛЕЙДІ ЕСТОР КАНДИДУЄ НА ЧЛЕНА АНҐЛІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

ЛОНДОН, 27. жовтня. — Консерватисти поставили кандидаткою на члена парляменту з Плімот, паню Естор, родом Американку, яка вже й передше заступала сей округ яко перша посолка в анґлійському парляменті.

Вона заявила, що з цілої душі буде підпирати правительство Бонара Ло. Зазначила теж, що вона не є за тим, аби прогібцію заводити при помочі голосовання.

ПОХОРОНИ О. МИШУГИ В РІДНІМ КРАЮ.

І. У ЛЬВОВІ.

Пятниця, дня 29. вересня с. р. була днем величавої, хоч і похоронної маніфестації львівського громадянства. Імя великого українського співака і мецената Олександра Мишуги відбилось дужим, многотисячним відгомоном у серцях львівських Українців, з яких не пійшли за домовиною Мишуги хиба ті тільки, яких спинили від сумного обовязку трудности не можливі до поборення.

Всі інші ставились як один муж під ясними стінами Преображенського Храму. Повна церква народу, море голов довкола церкви, пластові чети, хори, інституції, а все те в якомусь небуденньому празничному настрою. Точно з ударом 3 години почалась панахида. Той один зі сумних а таких величніх обрядів нашої церкви, вражіннє якого ніколи не затирається. Правив панахиду мітрат о. Білецький в супроводі духовенства; співали получені хори „Бояна" і „Бандуриста".

Після панахиди станув на амвоні О. ДОЦЕНТ САДОВСЬКИЙ, якому довелося сконстатувати, що ПІД ТЕПЕРІШНЮ ПОРУ ЛИХОЛІТТЯ ТІЛЬКИ ПОХОРОНИ ЗБИРАЮТЬ НАС РАЗОМ; тільки обовязок „останньої прислуги" споможен згуртувати такі непроглядні маси, для яких похорони стали наче одиноким святом, единим просвітком в життю. Тільки в таких моментах смутку і жалоби проймаються наші серця сірою, що жертви, яких на нашому шляху так богато, не падуть даремне. Що скорше чи пізнійше, але напевне „прийде час кращої долі і для нас", як це своїм чарівним тенором виспівував пок. Олександер Мишуга. Його життє і праця повинні бути зразком і дороговказом для грядучих поколінь, яким треба від нього вчитись як „робити добро правою рукою, щоб про се ліва не відала". Після проповіди, серед рядів хлопячого і дівочого пласту понесено домовину до каравану, що здіймався високо понад морем відкритих голов.

Ударили дзвони. Хор товариства „Ехо" відспівав „Beati mortui". В слід за тим хори „Бояна" і „Бандуриста" заспівали „Тихий вітер" і сумний похід рушив в дорогу до Музичного Інститута. Щойно тепер можна було зорентуватись про велич народнього здвигу. Чорним непроглядним короводом простягся похід улицями княжої столиці.

Попереду ішли церковні процесії з хоругвами; за ними ученики й учениці середніх шкіл, студенти університету, хори і духовенство, представники львівських товариств та організацій з вінками, поміж якими звертав увагу вінок зі шведським написом. Поруч каравану ішли відпоручники пластової організації, за домовиною ішла Рідня Покійника і найчільнійші представники українського громадянства. ОКОЛО ДЕСЯТИТИСЯЧНИЙ ЗДВИГ НАРОДУ БРАВ УЧАСТЬ В ПОХОДІ, А РЕШТА УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА ОБЛЯГЛА УЛИЦІ, ЯКИМИ ПОСУВАВСЯ ХОРОВІД.

Серед пісень доплив хоровід до будинку Музичного Інститута, де з прибраного жалобою балькону промовив Др. ІВАН КОПАЧ, пращаючи Покійника в імени Інститута.

Уже сіріло, коли похоронний похід рушив у дальшу дорогу на дворець. Загорілись ліхтарні, коли зннмано домовину з каравану. Ще одно евангеліє, ще одна жалібна пісня і конець сумному святу в мурах Львова. Домовину повезено гень в рідні сторони покійника які він так щиро полюбив.

ІІ. В РАДЕХОВІ.

Домовину Покійника привезено до Радехова в суботу 30. вересня с. р. пополудні. Тут ждав його місцевий парох о. др. ПЕЛЛІХ, який відправив панахиду і попращав великого покійника в імени громадян радехівського повіта відповідною похоронною яромовою. Радехівський хор під управою свого диріґента п. О. Хмари відспівав кілька похоронних пісень. Домовину зложено на возі омаєнім чудовою зеленю і пара чорних коний відвезла домовину до Виткова.

ІІІ. У ВИТКОВІ НОВОМУ.

В неділю рано у витківській церкві, фундованій грішми Покійника, відправив місцевий парох о. КОРЧИНСЬКИЙ, Службу Божу і теплими словами попрощав великого добродія місцевої церкви і громади. Львівський хор, під управою п. Т. Купчинського, співав цілу Службу Божу. О годині 1 вполудне станули до похоронного обряду о. декан КОРДУБА, о. ЕВЗЕБІЙ БАЧИНСЬКИЙ, о. КОРЧИНСЬКИЙ, о. др. ПЕЛЛІХ, о. М. КОРИТКО, о. М. ДЕМЦЬО, о. І. КУПЧИНСЬКИЙ і о. Л. ДІЯКОВСЬКИЙ.

Здвиг народа заляг місцевий цвинтар, де посередині побудовано величаву гробницю, біля гробу батька Покійника.

І почався сумний похоронний обряд. Перший промовив о. ЕВЗ. БАЧИНСЬКИЙ в імени Бурси Ремісничої у Львові; другий радник И. ДРИМАЛИК в імени Муз. Тов. ім. Лисенка і музично-співацьких товариств; третім був др. СТЕПАН ФЕДАК, який горячими словами прощав Покійника яко бурсака Ставропигійської бурси, яко свого товариша, яко великого добродія богато українських інституцій. Свою промову закінчив словами: „Ми ще раз прийдемо до Тебе, Дорогий Друже, ще раз поклонимось Тобі і заспіваємо Твою пісню „помарніла наша доля", однаке в зміненім тексті, бо покінчимо її словами „А вже прийшов той час — лучшої долі для нас".

ЗІ СПОМИНІВ ПРО ЛОЙДА ДЖОРДЖА

Українська Делеґація перед Радою Чотирох в Парижі, дня 21. мая, 1919.

Дня 21. мая, 1919, коло 2. години пополудні Українська Делеґація в Парижі дістала з бюра Вилсона телефонічне запрошення на конференцію, яка мала відбутися в уряжовім будинку Вилсона о 4. годині пополудни.

Ще перед висланнєм висше поданої ноти Делеґація робила заходи одержати приняттє у Вилсона. Чи се приняттє було вже перед тим рішене, чи приспішила його нота, годі ствердити.

Делеґація пійшла на се приняттє в такім складі, в якім підписала ноту, — з виімком Марґоліна, якого не можна було на час повідомити. Як перекладач англійської мови пійшов др. Білик.

Аж на місці переконались ми, що нас запрошено на засіданнє Найвисшої Ради, яку тоді задля її складу називали Радою Чотирох. На засіданнє явились: Вилсон, Лойд Джордж, Клемансо і Сонніно (яко заступник неприсутного в Парижі Орлянда). Виявась також комісія для українсько-польського перемиря під проводом Боти.

Наради велись по англійськи ечрез нашого перекладача. Отворив їх Вилсон, а опісля вів їх весь час Лойд Джордж.

Вилсон: Ми покликали Вас, щоб почути від Вас виясненнє положення в Галичині, яке прибрало дуже острі форми. Нам се спричинює великий біль і ми хочемо сю справу полагодити. Сподіваємось, що Ви нам поможете. Прошу Вас, щоби хтось з Вашої делеґації пояснив справу і поставив потрібні предложення.

Сидоренко дякує аліянтам за прихильність до України. Український нарід зєдинився і хоче жити у власній державі. Одначе на нього напали з одного боку Поляки, з другого російські большевики. Сподіваємось, що аліянти поможуть нам зберегти самостійність. З Поляками хочемо згоди і наша делеґація згодилась на перемирє. Одначе перемиря досі не заключено і Поляки руйнують нашу землю. Вкінці заявляє, що докладнійше представить справу Панейко.

Панейко говорить про утворенє Західно-Української Народньої Республіки, про польський напад і війну з Поляками, про зєдиненнє з Великою Україною.

Тут перериває **Лойд Джордж**, котрий уже весь час ставить питання.

Лойд Джордж: Яке є відношення Українців до большевиків?

Панейко: Большевики є ворогами України.

Лойд Джордж: Отже ви маєте проти себе з одної сторони Поляків, з другої большевиків?

Панейко: Так.

Лойд Джордж: Яка є ріжниця між польською й українською мовою?

Панейко пояснює і опісля переходить до ріжниць між російською і українською мовою.

Лойд Джордж: Я власне хотів про се запитати. А які є релігійні відносини на Україні?

Панейко пояснює.

Лойд Джордж: Я не висловлюю своєї думки ані нічого не передрішаю, але допустім, що Україна не була би самостійною державою, то з ким ви хотіли би бути: з Польщею, чи з Росією?

Панейко: На се питаннє важко відповісти. Ми, як кождий нарід 20. століття, змагаємо до повної державної самостійности.

Лойд Джордж ще раз повторяє тесаме питанне, застерігаючись, що він сим нічого не хоче передрішати, і просить о конкретну відповідь.

Сидоренко: Говорити про приєднаннє України до Польщі просто смішно, бо Поляки числять 20 мільонів, а Українці 40 міліонів. Отже як може великий нарід бути приєднаний до малого? Шодо Росіян, то вони не хотять союза з нами, тільки хотять по трупах нашого народу відбудувати давню Росію.

Лойд Джордж: Незалежно від того, що станеться з Україною, чи Галичина за всяку ціну хоче бути зединена з Україною?

Всі українські делеґати: Так.

Лойд Джордж: Чи є між Вами делеґати з Галичини?

Др. Білик сказує на Панейка, Лозинського і Витовського.

Лойд Джордж, звертаючись до членів Ради Чотирох: Отже вони не хотять мати нічого спільного з Польщею.

Лойд Джордж: Чи ви бажаєте спинити бої з Поляками?

Панейко: Так. Ми хочемо всі свої сили звернути проти большевиків.

Лойд Джордж: Одначе чи війско вас послухає Чи воно, колиб Поляки спинили бої, не використає сього для офензиви проти Поляків?

Панейко: Наша армія, утворена на основі правильної мобілізації, є вповні здисциплінована і слухає правительства.

Лойд Джордж: Отже колиб з Поляками не було війни, Ваша армія успішнійше билась би проти большевиків?

Панейко: Очевидно.

Лойд Джордж, звертаючися з усмішкою до інших членів Ради Чотирох: На се повинен би звернути увагу Клемансо.

Лойд Джордж: Чи ви добре обходитеся з Поляками?

Панейко оповідає про автономію для національних меньшостий і зокрема стверджує, що українське правительство в Галичині само закликало Поляків до участи в Національній Раді.

Лойд Джордж до Вилсона: Я хотів би ще запитати про воєнні жорстокости.

Вилсон: Ті обвинувачення такі загальні, що не можна їм надавати особливої ваги.

Лойд Джордж: Що ще маєте сказати?

Панейко просить про як найшвидше спинення боїв і заключення перемиря.

Вилсон дякує українським делеґатам за участь і замикає засіданне.

НА ЯКІ АДРЕСИ ПОСИЛАТИ ЖЕРТВИ ДО ЕВРОПИ?

На запити в сій справі відповідаємо Українцям американським і канадійським, що жертви на поміч українським жертвам війни в Европі, а також українським жовнірам, студентам, збігцям, голодуючим, на українські школи і т. п. слід посилати на такі адреси:

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ:

Для українських жовнірів на адресу: **Dr. Stepan Smal-Stocky, Hotel Imperial, Prauge, Czechoslovakia.**

Для українських студентів, що вчаться в українському університеті в Празі, також на тусаму адресу д-ра Стоцького, або на адресу: **Zivnostenska Banka, conto: Ukrainska Akademicna Hromada v C. S. R., Prague, Czechoslovakia.**

Для збігців з України і Галичини: **Ukrainsky Hromadsky Komitet, Serikova 4, Prague III, Czechoslovakia.**

В АВСТРІЇ:

Для українських збігців з Галичини: **Ukrainisches Hilfskomitee, Strozzigasse 32, T. 12, Wien VIII, Austria.**

Для українських студентів: **Ukrainisher Studenten Verein Sitsch, Thereseiengasse 13, Wien XVIII, Austria.**

В НІМЕЧЧИНІ:

Для українських студентів: **Verein Ukrainischer Studenten in Deutschland, Berlin-Charlottenburg, Goethestrasse 67a, Germany.**

В ГАЛИЧИНІ:

Для товариств:

Комітет допомоги голодуючій молодіжі;

Фонд українських інвалідів;

Український Фонд воєнних вдовиць і сиріт;

Краєве Товариство охорони дітий і опіки над молодіжю:

на адресу: **Zemelnyj Bank Hipotecznyj, Pidwale 7, Lemberg, East Galicia.**

На українські приватні школи: **Ukrainske Pedagogiczne Towarystwo, Rynok 10, Lemberg, East Galicia.**

При пересилці гроший (доляровими дрефтами) треба все посилати листи і в них написати, на яку ціль призначена жертва.

Сей виказ містити-мемо від часу до часу у „Свободі".

Наших земляків в Европі просимо подати нам зміни або доповнення в сих адресах.

КАНДИДАТИ НА ПРЕЗИДЕНТУРУ ПОЛЬЩІ.

Польська преса вичислює отсі особи як кандидатів на президентуру Польщі: Юзеф Пілсудскі теперішний начальник Польщі, вшехпольський рабін — Роман Дмовскі, пяніст з театральним жестом — Ігнаци Падеревскі, б. премієр проф. Поніковскі, б. премієр Туґут (з партії „Визволене") і ославлений ґенерал Юзеф Галлер (кресовий поміщик).

Можна собі уявити, якими засобами будуть поборювати себе табори, що стоять поза поодинокими згаданими кандидатами.

Вячеслав Будзиновський.

ПЕРЕВЕРТНІ.

Оповіданне з середини 16-сотих років.

(9)

— Скажу йому, що пустимо його, як завтра в ночи ще раз проведе нас до замку. Скажу йому також, щоби нас на день спрятав у тій колибі.

— Міркую, що згодиться. Возьмемо коня і повісимо.

— А я міркую, що не повісимо. То дужий хлоп, добрий на каторгу. Татари недалеко, може й вже завтра надійдуть. Заплатять за него. Так ще раз заробимо на його кошт і одночасно скараємо його.

Гадка сподобалася всім. Вернули до звязаного.

— Ти казав нам, — промовив один — що за своє життє заплатиш нам рештою накопичених в замку скарбів?

— Сказав і заплачу.

— То веди нас до тої колиби, в котрій ми зійшлися з тобою!

В колибі полягали спати. Лише один опришок лишився на сторожи. Спали цілий день. Коли смерклося, взяли коня і бранця, та стали спускатися з ліса в сторону своєї корчми.

— Наші вже недалеко — замітив один, показуючи на червоне небо. — Надходять всаму пору.

— Ви куди? — спитав їх бранець. — Замок не в тій стороні. Завертайте!

— Ми роздумалися — відповів Силач. — Ми з тобою замала сила, щоби взяти замок і скарби. Але дістанемо спільників. Бачиш, як світять? То Бібрка горить. Завтра замок обступлять тисячі. Возьмемо приступом.

— Яка вам буде користь з того? — перебив спійманий. — Як тисячі возьмуть замок, то скарбами поділяться тисячі. На кождого з вас прийде маленька пайка.

Не журися нами, Ти хиба забув, що сі тисячі ще не знають, де саме ті скарби. Не знають, що в бічній башті, тій від Стрілич. Ми знаємо, бо ти водив нас. Коли тисячі будуть добувати замок, ми будемо стояти загніруч. Аж коли тисячі зроблять в мурах прірву і стануть бігати сюди й туди, ми просто до тої башти. Будемо перші. Не потребуємо тебе за провідника.

— То пустіть мене! Нащо мене ведете з собою?

Він зміркував, що вони вже не важать на його життє, бо не вбили його тоді, коли вже забрали коня, або тоді, коли вийшли з колиби. В лісі було би їм найвигіднійше зробити се.

— На що ведемо тебе? — Чейже без ніякої кари не може лишитися се, що ти надув нас і вбив нашого отамана. Зразу ми гадали зарізати тебе, або повісити. Се була би кара, але без ніякої користи для нас. Не здужаєш втечи нам, отже ми можемо сказати тобі, на що тебе ведемо з собою. Покараємо тебе так, що при тім самі дещо заробимо. Продамо тебе Татарам.

• • •

По відході опришків з замку, коли стало благословитися на світ, зміняли вартових. Вартовий, котрий мав заступити того, що стояв під дверми башти, здивувався, що двері до сінок не заперті. Також почув стогін з сінок. Боявся сам увійти, отже прикликав отамана замкової сторожі. Сей взяв ще кількох гайдуків. Станули під дверми сіний і наслухували. Стогін повторився. Відхилили двері і зазирнули до середини. Двері башти відчинені. Під дверми лежав вартовий Ілько. Саме тоді знов застогнав і підвів руку. Рука безсильно назад впала на землю. Він знов застогнав. Увійшли до середини і окружили лежачого. Під ним, навкруги него скипіла кров. Стали його роздягати. В груди була рана. Заглянули до спальні пана... Пуста.

— Пан кудись в ночи повіявся — сказав один вартовий. — Мабуть забув замкнути за собою двері до сіний, отже хтось закрався до скарбів. Сарака Ілько мабуть наступив йому дорогу, отже той пхнув йому ніж між ребра. Занесім його до кімнатки, на ліжко. Чейже пан не погнівається за се.

Ілька поклали на ліжку. Одні відливали його другі метнулися до башти, провірити, чи там нема кого. Лише зміркували, що деякі клунки, які ще вчера бачили, нині хибують. Значить, хтось обікрав башту. Отаман став обходити всіх вартових, що стояли при виходах з замку. Дізнався, що з замку не вийшов ніхто, лише один пан. Отаман зійшов ще в низ, над став. Ще закі зійшов над беріг, побачив, що там лише два човна. Другі два щезли.

— Гарасиме! — гукнув на вартового, поставленого вечером коло човнів. Ніхто не відгукнувся. Сходив цілий беріг ставу під горою і Гарасима не знайшов.

— Хиба се він, той злодій? — погадав. — Заколов товариша, обікрав башту і човном втік. Богато мусів набрати, коли йому не досить було одного човна, ще й найбільшого. Може й спільників мав?

— Гей, хлопці! — гукнув до гайдуків. Чейже з човнами не втік. Човна будуть десь при березі. Два сідайте в один човен, два в другий. Одні сюди, другі туди обійдьте став.

Гайдуки посідали в човна. Один відчалив на право, другий на ліво. По часі вернули, кажучи, що з човнів ні сліду.

— Мабуть затопили, — відповів отаман сторожи. — Инакше не може бути. Їдьте ще раз і при березі дивіться у воду. Як втікали, то скорше ліворуч. На право попалиби на головний шлях, а се для таких промисловців не дуже безпечно... Ти лишися тут, я поїду — сказав до одного з тих, що мали плисти на ліво.

Човна знов відчалили. Тепер плили поволійше, бо плили попід сам беріг і пильно вдивлялися у воду. Найпильнійше призиралися кінцеви ставу.

— Є! — крикнув отаман. — Є один човен. Тут мабуть буде також другий. —

— Є другий, — додав гайдук. — Але... але у нім щось неначе хлоп.

Отаман глянув у воду. На дні ставу справді було судно, в судні лежав хлоп. Отаман виліз на беріг і післав гайдука до замку по жердку з гаком. Приплив також другий човен з обома гайдуками. Коли вернув гайдук з жердкою, витягли насамперед велике судно, з небіжчиком.

— Бакаїм! — скрикнули всі три гайдуки. — Бакаїм з Девятник...

— Той, про котрого розказують, що він отаман потайної ватаги опришків? — спитав отаман сторожи.

— Саме той, — відповіли. — Небезпечна птиця був. Заслужив собі такий кінець.

— Отже то він був спільником Гарасима. Гарасим мабуть підмовлений ним перевіз його ставом під гору і завів до замку. Оба обікрали башту. А може й сам Бакаїм крав, а Гарасим лише стояв на сторожі, щоби хто не ожидано не надійшов. Хтось з них проколов Ілька. Гарасим відвозив Бакаїма і, злакомившися на його пайку, заколов його тут, затопив човна і сам з усею добичию втік... Подивіться, чи на дорозі є сліди...

Гайдуки пішли. Ледви відійшли кількадесять кроків, попали на розбиту скриню. Пару кроків лежала друга трета і четверта скриня. Також знайшовся один шкіряний міх. Прикликали отамана.

— То замкові скрині — сказав отаман. — Я їх бачив у башті. Злодієви чогось було невигідно тащити добичу в скринях... Їх взагалі мусіло бути бульше, бо тільки скринь два хлопи не двигнули би. І випорожнивши скрині один Гарасим був би не забрав всего того, що в тих скринях було.

— Може мав віз? — замітив один гайдук.

— Дурний ти хлоп! Бачиш які сліди коліс?

— Може мав коні?

— Бачиш сліди? Сліди є, але людські. Тут було кілька хлопів. В сих скринях мусів бути тягар на пять, шість хлопів. Або всі були в башті, або до башти ходили за кількома наворотами. Гарасим з Бакаїмом зносили і привозили сюди скриню по скрини. Прочі дожидали їх над ставом. Розбивали скрині і ділили добичу між себе. Тепер лиш не знати, хто з них вбив Бакаїма і нащо?

Позбирали розбиті скрині і взяли з собою, щоби їх показати в замку. Вернули човнами під замкову гору, поприсилювали човна і пустилися в гору.

— Кров на траві! — крикнув один гайдук.

Всі станули. На траві при самім березі справді була кров.

— Може Бакаїма тут закололи і човном затащили аж на кінець ставу? — замітив отаман.

— Та чого тащили би так далеко?! — перебив гайдук. — В сім місци став ще глубший. Могли таки зараз поховати його у воді. Дивіть, як тут глубоко!

Отаман станув над берегом.

— Гарасим у воді! — крикнув.

Витягли Гарасима. Був пробитий таксамо, як Бакаїм.

Заки вернули до замку, Ілько вже вичуняв. Рана не була смертельна. Була загійна, бо кинджал зховзнувся по сребрах і пішов боком. Лише великий уплив крови заморочив і обезсилив його. Комната, в котрій лежав, була повна людий. Прийшла й пані, та казала розповісти, що бачив і як все те сталося.

— Пан пішли до своєї спальні, — розказував Ілько. — Я, так як пан приказали, сів на лавці під дверми башти. Вже раньше, заки пан прийшов, мусів хтось закрастися до башти. Десь передопівночию двері башти за моїми плечима відхилилися. Я озирнувся, але було темно, отже я не міг добре придивитися, хто то. Я побачив лиш очи, що світилися як у кота в комині, і велику бороду. Си хочий сі сеї бороди не забуду до смерти. Я хотів крикнути, щоби пробудити пана, і вхопити бородату мару за горло, але не встиг. Почув біль в груди, мені стало млосно і я, мабуть зомлів. Чи довго се було, не знаю. Знаю лиш, що раз мов крізь сон почув, як хтось придоптав мені руку. Але я не мав сили ні рушити рукою, ні крикнути. Дальше, знов неначе снилося мені, що через мене переступають якісь люди. Очивидно, ідуть до башти. Було їх пять чи шість. Я дорешти прочуняв і нагадав собі, що сталося. „Злодій", думав я. Зразу гадав крикнути, щоби пробудити пана, але розгадався.

(Дальше буде).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ГРАНИЦІ ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

Влада відриває 36 громад і прилучує до Словаччини. — Протест партій і громад.

Вже попередно в огляді територій т. зв. Підкарпатської Руси мав я нагоду сказати, що вона не обіймає всіх Русинів у чехословацькій републиці та що в приділеній адміністративно до Словаччини частині руської території навіть після словацької тенденційної статистики живе 135.000 Русинів.

Етнографічна границя між Словаками й Русинами ще не означена і не буде так довго означена, поки Русини не будуть в силі переперти визначення справедливих границь. Поки що саме Словакам вигідний такий стан, коли вони, користуючися пригожими обставинами, стараються відсунути що границю як найдальше на схід і на північ. Це роблять вони ріжними способами: тенденційним переводженням статистики, обмеженням шкільництва, тощо.

Не диво, що тутешні руські партії з вічним занепокоєнням слідять за життям Русинів на Словаччині та пильно реєструють просьби руських громад о відлучення від Словаччини, а прилучення до Підкарпатської Руси. На разі не чуються на силах жадати всіх Русинів злучити в одну адміністративну одиницю, тому стараються бодай закріпити стан посідання на території теперішній.

Яке однак мусіло бути обурення та огірчення саме тих партій, які стоять на становищі чеської державности та й трох літ обороняють Чехів проти нападів їхніх ворогів, мадяронів, жидів, кацапів тощо, коли їх грім із ясного неба впала вість, що праське правительство розпорядило дня 21. вересня 1922. числом розпорядку 280., що 36 громад на правім березі ріки Ужа переходять під адміністрацію Словаччини. Громади ті мають 27,000 мешканців, з них 23 громади чисто руські.

Вість ся прийшла саме в хвилі, коли мали закінчитися переговори між правительством із одного боку, а руською хліборобською та соціяльно-демократичною партією з другого боку в справі видавання руського безпартійного дневника, який бодай в части мавби паралізувати вплив тутешніх 5 мадярських опозиційних дневників.

Представники партій постановили зірвати переговори з правительством і заявили віцегубернаторови Еренфельдови, що в виду такого поступку влади вважають всяке співробітництво з Чехами не можливим, а за наслідки роблять лиш владу відвічальною. Віцегубернатор подав цю заяву Празі, а крім того екзекутивні комітети руської хліборобської та соціяльно-демократичної партії вислали від себе телеграми президентови републики. Хліборобська партія каже в депеші: „Се рішення противиться многократним Вашим торжественним заявам й обовязуючим обіцянкам, як тако заявам і обіцянкам всіх дотеперішних влад републики. Противиться генеральному статутови, конституційним законам й міжнародному договорові. Противиться принципови самоозначення народів, якому й чехословацька република може завдячувати своє існування. — Проти цього беззаконного, автократичного й абсолютистичного розпорядження як найостріще й найрішучіше протестуємо. Уважаємо це за акт насильства над тепер безборонним руським народом і жадаємо, щоби розпорядок сейчас відкликати і заспокоїти і без того сильно огірчений і розярений народ. — В противнім случаю наша партія витягне з цього як найдальше йдучі консеквенції й чулаби себе примушеною перервати з правительством републики зносини. — Андрій Товт голова, Августин Волошин заступник голови, Др. Михайло Бращайко секретар".

Таку саму приблизно телеграму вислала екзекутива соц.-дем. партії.

В слід за сим й дуже остре становище заняла партійна преса. „Руська Нива" подавши зміст того розпорядку пише в статті під наголовком „Брат Каїн": „А хто то робить? Правительство чехословацької републики, яке носило й носить нам на устах солодкі слова славянського братерства, а під полою держало ніж, щоби нагло вколоти й прикласти нам до горла. Се роблять тоті пани, які на весь світ голосять, що допомогли нам вирватися з мадярського ярма, а тепер своє не накладають. Так робить брат з братом, брат Каїн з невинним безборонним Авелем... Ми терпіли та чекали ліпших часів. Аж наразі — ганьба і встид! — правительство прикладає ніж до нашого горла, так безпощадно, таким гидким, грубим, розбійничим способом!

Тож золота Прага, прощай!

Цей твій розпорядок замикає наші серця для тебе. Ми вже не віримо хоч би й найсолоднішим твоїм словам. Сьогодня рабуєш від нас безборонних 35 громад, завтра можеш забрати решту і зробиш всіх нас рабами брата славянина, брата Каїна".

„Свобода" пише під наголовком „Словаки забирають руські землі" між иншим: „Руський народ чехословацької републики в новій свідомости своїх прав не узнає ні законним ні справедливим ні політичним ані можливим сей розпорядок влади і проти него буде боротися всіми дозволеними силами... Ви, Словаки, й Словакам угодливі Чехи, тепер можете нас кривдити, бо наш нещасний нарід роздроблений, (на части під Мичуровцями (під Словаками — чехофілами — прим. ред.), друга під Румунами, третя під Поляками, четверта під большевиками терпить і чекає воскресення. Но не забувайте одно: наш нарід о много більший як ви і колись воскресне! — Не забувайте, що колись підпора нашого великого народу і вам буде потрібна і тоді дуже тяжко буде вам оправдатися за новійшу „брацьку" політику вашу!"

Так само гостро пише „Вперед".

На вислані до Праги депеші прийшла від президії міністерської ради депеша до віцегубернатора, що міністер для Словаччини заявив, що цим розпорядженням він не задумує прилучувати громади до Словаччини та змінювати якнебудь фактичний стан границь. Одночасно сказано в депеші, що міністерство внутрішних справ зарядило, щоби міністерство для Словаччини і цивільна управа Підкарпатської Руси приступило до переговорів над усталенням тимчасових границь між Словаччиною й П. Русею.

Депеша не ясна й кождий може її по своїй волі інтерпретувати. І вона не задоволила партій. Вони оголосили ряд віч, на яких будуть протестувати проти прилучування чисто руських громад до Словаччини. Хліборобська партія скликає також у тій справі краєві збори.

Як поставляться до цеї справи кацапи (Ґаґатко) та мадярони (Камінський), а також про дальший хід цеї боротьби за границі подам пізніще.

ПОЛЬСЬКІ ВИБОРИ В УКРАЇНСЬКІЙ „МАЛОПОЛЬЩІ".

В Польщі в самім розгарі виборча акція. На українських землях старої Росії стараються Поляки відсунути український елемент від виборів коли тимчасом в Галичині булиб вони дуже раді, якби як найбільше українського елементу взяло в виборах участь. Мимо ріжних старань з їх боку не далося їм зорганізувати якоїнебудь хрунівської української партії. Український підпольний терор енергічно введений в життя нагнав страху ласим на польські марки людцям і вони ще в час спаслися бігством. Омелян Карашкевич, молодий але запалений аматор „здєелок" з Варшавою, приятель д-ра Вінцента референта для українських справ при міністерстві в Варшаві, бувший редактор „Покуття" в Коломиї і „завмершого в отцівській утробі „Колосся" — дістав дві кулі і ледви вилизується в шпиталю. Оден з гуцульських депутатів, що їздили до Коломиї витати на двірци Пілсудського, зістав убитий по дорозі, а його товариші, що дещо скорше подалися в гори лише через се уйшли смерти, що приказ на їх страчення через непорозуміннє за пізно доручено місцевим організаціям.

Дня 9. липня партія радикальна ухвалила взяти участь в виборах, але видячи загальне обурення суспільности мусіла 27. серпня цофнути сю нещасливу і компромітуючу постанову.

Врешті Поляки взялися до містифікації, а позискавши недавного студента Івана Стовпюка зачали при його помочи ширити вісти, що в коломийськім окрузі кандидує др. К. Трильовський, провідник селянсько-радикальної партії. Сей однак оголосив в „Ділі" заяву, що його мнима кандидатура се нечувана містифікація і що він стоїть в справі виборів до варшавського сойму вповні на становищи Президента д-ра Петрушевича. Одним словом, як доси Полякам з українськими кандидатурами в Галичині не повезло.

З виборчих вістей найважнійша отся, що галицькі сіоністи ухвалили взяти участь в виборах. Є се дуже сумний обяв політичної безхарактерности сіоністичної партії, хоч з другої сторони значна часть сіоністів підносить що при дотичнім голосованню на зборах сіоністів у Львові допустилися декотрі сіоністичні махери прямо ошуканства, так як більшість сіоністичних прихильників в краю є проти якогонебудь попирання Поляків, отже і проти виборів. Ті Жиди націоналісти, що участи в виборах противні, заявили свою солідарність з урядом Зах. Української Републики, а наслідком сего є іменовання д-ра Вальдмана членом того уряду у Відни яко уповажненого для жидівських справ.

Поляки дістали „вінк" від Франції, що коли їм удасться узискати в Східній Галичині більше як 60% управнених до голосовання, то се буде доказ, що більшість населення є за прилученнєм до Польщі, а тоді буде легше Франції переперти в антанти цілком формальне прилучення Сх. Галичини до тої держави.

Як бачимо небезпека є не мала, а послідні вісти доносять, що Полякам удалось таки зложити якийсь „український незалежний хлопський комітет" і що той комітет зголосив вже лісту кандидатів на виборчий округ ч. 50 (Львів-місто) і на виборчий округ ч. 51 (Львів-повіт і приналежні повіти). Надто по Жидачівщині крутиться оден з редакторів „Рідного Краю" Твердохліб і навіть скликує віча хоч зі слабшим успіхом. Прийшла також вістка, що Поляки хотять відкомандирувати жменю Петлюрівців і поставити їх на лісту кандидатів і то мабуть в бережанськім повіті. Се очевидно одна з поголосок, яких в сих неспокійних часах не мало. Будь що будь в окрузі де є польські села можуть вони легко відкомандирувати таких кілька сіл і казати їм голосувати на хрунівсько-українську лісту.

Наш ратунок не лиш в сильній підпольній акції в краю, але і в не менше сильній пропаганді за границею. Є вона не легка, бо Поляки перекуплюють прямо поодинокі ґазети, щоби вони коли вже не пишуть нічого прихильного за Польщу, то щоби бодай мовчали і не поміщували вісток для Польші неприхильних. І так на примір переперти подібного рода вістку в якій віденській німецькій ґазеті є майже не можливо і в послідних часах з великою бідою удалося лише переперти коротку вістку про підпали і саботажу в Східній Галичині у віденськім дневнику „Нає Вінер Таґблят" і ще коротшу вістку про підпольний український університет у Львові в „Нає Фрає Прессе". Наші висланництва до Риги, Риму, Ґенуї та Женеви стверджували з великим жалем, що про нашу справ уне то чужа ширша публика, але навіть чужі дипльомати дуже мало що знають або є цілком хибно Поляками а по части й Москалями поінформовані.

Наша загранична пропаґанда се Ахилева пята цілої нашої заграничної політики. Не досить вислати ноту дипльоматичну, котру часом (як се бувало в Римі) кладуть нечитану на полицю, але треба викликати відповідний настрій в цілій дотичній суспільности та у відповідних її організаціях та товариствах. Мусить бути викликаний натиск з їх сторони на дотичний уряд і перед тим натиском члени уряду, що мусять стояти о ласку сеї суспільности чейже не так легко зможуть викрутитися.

Позискання для нашої справи таких інституцій як ріжні товариства Ліґи Націй, товариства оборони прав чоловіка і т. и. має величезне значіння і се вже показалося при ріжних нагодах.

Очевидна річ, що загранична пропаґанда вимагає кольосальних грошевих засобів і так польський уряд як і большевицький витрачують прямо мілярди на цілі того рода.

Американські земляки не повинні забувати на се!

Вертаючи до польських виборів треба ствердити, що в Польщі акція виборча не так то дуже ідиллічно розвиваєсь. З осібна в давній російській частині Польщі, де народ властиво не має під тим зглядом ніякого досвіду, ведеться аґітація виборча не лиш дуже заїло, але і в дуже некультурний спосіб. Ось як характеризує ситуацію в краю підчас виборів оден з польських журналістів Т. Гриневскі що належить, як здається, до т. зв. ґрупи „конституційної праці":

„Якась фатальна сила розпаношилася в цілім краю, щоби ятрячи згідні уми і переплутуючи близькі до себе поняття гнати щирих і справді патріотичних польських громадян до найзавзятійшої боротьби і то не о зміст для всіх безсумнівного народного діла, але о форму, подробицю, приватну і остаточно о личність. Витягнено і пущено в курс непорозуміння не тільки поодиноких бувших ділянок, але ще невивітрілі шмати наших стародавних хиб як н. пр. загонистість в висказуванню нічим не узасаднених і цілком субєктивних характеристик і поглядів; часто приходяче затертя границі межи справою особистою а загальною, межи формою а змістом, а дальше брак розважної витревалости і завзятість в спорах о дрібниці. При розбудженій амбіції кождий уважає свою думку за одиноко непомильну і готовий є кождому, що має хоч троха інакше переконання відмовити не лише розуму, але і чести. З уваги на се, що кождий тепер є меньше або більше роздратований, то може в даній ґрупі найчеснійших, але розбехтаних громадян кождий з осібна і по черзі бути узнаним всіми прочими за дурня і драба...

Та заходить питання кого властиво стоячий на боці свідок н. пр. чужинець, мігби признати за чесного і розумного".

Таких рефлексій в польській пресі читається дуже богато, а рівночасно ставляється гороскопи, що до вигляду будучого польського сойму. Будь що будь назбирається там не мало ярких супротивностий, а і справжніх політичних анальфабетів, що вже доси через чотири роки (спеціяльно з конґресівки) в соймі сиділи також буде не мала громадка так як кождий з бувших послів уважає за свій обовязок і на дальше ущасливлювати дотичний округ своєю чесною особою. Дуже сильною буде ґрупа жидівська головно через солідарність і дисципліну. У Східній Галичині на чолі сіоністичної лісти стоїть Ор Райх, а в Золочівщині зараз по нім Генрик Райцес, котрий яко давний приверженець бувшого посла Брайтера все відносився прихильно до українського руху. Будь що будь вибори в нашім краю спокійно не перейдуть і Поляки готові цілу армію свого війска кинути на ту нещасливу так справді мало польську „Малопольску", щоби все населення стероризувати і як найбільше його число пігнати до виборів.

Се доси прямо нечуване в історії парляментаризму, щоби вибори переводити під грозою шибениці і ката, бо під пануванням напрасних (наглих) судів. І длятого польська пропаґанда і дипльоматія прямо зі скіри лізе, щоби лише яка вістка про такий стан річий не пердерлася у заграничну пресу.

Але власне задачею нашої дипльоматії і пропаґанди є сказати і представити культурному світови як виглядають вибори в країні безправно держаній Поляками, вибори не менше безправно розписані і ще з більшим безправством перепроваджувані.

Клим Обух.

БЕРЕЖАНЩИНА.

Дня 15. вересня ц. р. відбулася в Бережанах довірочна нарада в присутности 150 відпоручників сіл бережанського повіта. Про наше становище в справі виборів реферував адвокат д-р Михайло Західний, після чого д-р Волод. Бемко виголосив основний політичний реферат. Однодушно ухвалено резолюції, що піддержують становище Національної Ради в справі виборів до польського сойму, в справі проектованої автономії та правно-державного становища Сх. Галичини. Наради закінчив посол Тимко Старух довшою промовою, взиваючи населення до віднови культурно-політичного життя. Вкінци вирішено відновити політичну орґанізацію трудової партії в Бережанщині.

ПОВСТАНСЬКИЙ РУХ НА КУБАНІ

„Руспресс" повідомляє, що повстанський рух на Кубані поширюється, захоплюючи нові райони. Козаки і селяне зрікаються платити продовольчий податок і йдуть до зелених. Загони зелених виявляють велику смілівість. Через часті напади зелених на зелізниці, зелізничий рух на Кубані спинився майже цілком. Настрій робітників до совітської влади ворожий. При виборах до міського совдепа робітники виставили свій безпартійний список. Большевики, кандидатів, які були в цьому спискові вислали до Архангельська.

КІЛЬКО ЗЛОЖИЛИ ПООДИНОКІ ОСОБИ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Ч. 256

1) З громади Бруклин, Н. Й., від Українського Ратункового Комітету переслали Володимир Яськевич, Григорий Бардак і Павло Войтович $30

2) ц громади Філядельфія, Па., від І-го Округа Січової Орґанізації переслав п. Семен Рутецький $116

3) З громади Бриджпорт, Па., від. 9-го Відділу Тов. Січової Орґанізації ім. П. Конашевича Сагайдачного переслав п. Т. Голубенний $30

Зложили по $1.00: Юшак Григорий, Голубенний Теод., Кушнір Юліян, Козак Петро, Хома Іван, Савчин Николай, Бичек Панько, Міндзьо Петро, Пухта Василь, Шигаль Ігнатій, Вовк Мих., Білик Кондрат, Сарабун Лука; по 50 цнт.: Козак Вовро, Довгань Іван, Козак Мих., Влох Іван, Чернецький, Мих., Козак Семен. З каси Тов. $14.00.

5) З громади Філядельфія, Па., від 43 сотні ім. Михайла Павлика, І-го Округа Січової Орґанізації переслав п. І. Найда $77.35

Зложили: Пинтелеймон Найда, Найда Іван, Матієшин Дмитро, Курко Дмитро, Дармограй Михаїл, Шегда Іван, Фука Мих.; по $2.00: Чайка Іван, Панько К., Ватраль Іван, Шегда Максим, Коба Михаїл, Опришко Михаїл, Іваненко Никола, Чичула Ілія, Бабяк Михаїл, Коцюбинський Василь, Дороховський Григ., Хмелик Іван; по $1.00: Козак Григорий, Миронів Стеф., Дзвибик Василь, Сподарик Михаїл, Кончак Михаїл, Семенів Мих., Хрунь Григорий, Даців Михаїл, Попович Павло, Юрків Михаїл, Турчин Дмитро, Івашко Іван, Крамар Іван, Свинка О.; дрібні жертви $4.35.

6) З громади Філядельфії, Па., о. сов. М. Кінаш 20

7) З громади Френкфорд, Філядельфія, Па., від парохії св. Йосафата, переслав п. Т. Грицей 15

8) З громади Карнеґі, Па., переслав о. О. Пристай 50

Зложили: о. О. Пристай і Іван Швед по $25.00.

9) З громади Болтимор, Мд., переслав п. Йосиф Семенків 111.50

Зложили: Йосиф Семенків $25 Іван Бойко і Семен Кузик по $10; Павло Войтович $5.50; Саплнвий Семен, А. Шандровський, Томко Шандровський, Демко Лебунець, о. В. Маньоський, Евстахій Кондрат, Яків Семенків, Антін Ячник, Григорий Шулька, Йоанна Гуцуляк і Еміль Монастирський по $5.00; по $3.00: Юліян Дибський, Юлія Маньоська; по $2.00: О. Бойко, Николай Шандровський, Теод. Колодницький.

10) З громади Пітсбурґ, Па., від Тов. ім. Івана Франка, від. 53 У. Н. Союза переслав п. Павло Шпікула 25

11) Вест Парк, О., Фред Бульчак 10

12) Вестерлі, Р. Ай., А. Мних 2

13) Олифанд, Па., від Братства Серця Христового, переслав о. М. Ґурянський 25

14) Паверз, В. Ва., Прокоп Стельмах 20

15) Нортгемптон, Па., Дмитро Прухницький 5

16) Френкфорд, Філядельфія, Па., в імени Сотні 25 Січової Орґанізації, збірка між Січовиками, переслав п. М. Стоколоса 113

Зложили: Никола Оленчук 10; Теодор Липка, Дмитро Бабій, М. Лопацький, Яким Сидорович, С. Блавіцький, Андрей Тибень, Василь Євчин, Мих. Стокооса, Петро Ґрамяк, Михайло Пительменшими жертвами $53.00.

17) Ню Йорк Сіті, переслав п. Павло Перей від членів тов. Запорожської Січи, від. 117 У. Н. Союза 36.50

Зложили: Зиблікевич Василь 10; Шкрибайло Йосиф, Хома Ів., Хома Володимир, Чупіль Йос.; Кшивінський Людвик 2.50; Лотоцький Еміль 2.00; Мамчур Йосиф, Кожух Василь по 1.00.

18) Нортгемптон, Па., з представлення відограного членами Сестр. св. Ольги і членами хору, переслав п. В. Романків 45

19) Шікаго, Ілл., від комітету Фонду Негайної Допомоги, передав Др. С. Гриневецький 1000

20) Питсфілд, Масс., переслав п. О. Яремій 78.50

Зложили: Петро Шульган і Олекса Яремій по $15; Яремій Ілія $12; Михайло Дарчук, Гуска Андрій, Данилів Іван, Параска Данилів, Данилів Пахомій і Данилів Пентелий по $5; Муневіч Михайло $3; Мартенюк Іван $2; Товстиґаник Гр. $1.50

21) Торонто, Канада, з віча, переслав п. Ник. Юречків 20

22) Нортгемптон, Па., Юрко Мичуда 15.00

23) Ґренвил, Н. Й., о. Іван Велигорський 20.00

24) З громади Ембридж, Па., переслав п. А. Підуфалий 37.40

Зложили: Теодор Кульчицький і Василь Лазар по $5.00; дрібними датками $27.40.

25) Елизабет, Н. Дж., переслав о. О. Павляк 20.00

Зложили: о. Павляк і Юрій Ґвіздь по $10.

26) Н. С. Питсбурґ, Па., з віча $21.50, з каси Ліґи Горожан $28.50, переслали пп. В. Онишків і Т. Іваніцький $50.00

27) Філядельфія, Па., переслав п. П. Кокодинський 56.00

Зложили: Ів. Билюх, Сем Староста, Теод. Яців і Сем Марич по $5.00; по $2.00: Іван Бойко, С. Смажевський; по $1.00: Кароль Кропівницький, П. Кокодинський, М. Панько, М. Валко, В. Марич Волянський, В. Сонин, В. Лукашович, С. Піхурко, І. Панкевич, В. Лукашовнч Волянський, С. Цибак, І. Крецал, А. Дубіль, Л. Зачкевич, Д. Ґелета, І. Розенбам, М. Ваврншко, Г. Холявський, Осип Трофилів, Анна Гутрик, М. Маєцкий, П. Сенкович, Іван Пухір, І. Данко, І. Юник, В. Бідей, І. Гатала, М. Маєцький, О. Марич; М. Кулик $1.50; по 50 цнт.: Сахар, Микола Гатала, І. Бжеґдник.

28) Едисон, Конн. Ів. Сидорак 5.00

29) Маганой Плейн, Па., Н.Н. 10.00

30) Дурамвіл, Н. Й., Іван Цмайло Кульчицький 2.00

31) Гемтремк, Миш., Михайло Дацко 5.00

32) Френкфорд, Па., від Січовиків 25-ої Сотні Січової Організації, переслав п. Михайло Стоколоса 8.00

Зложили: Іван Тимчишин $5; Михайло Білий, Теодор Михалечко і Петро Орляк по $1.00.

33) Куртис Бей, Мд., переслав п. А. Шандровський 25.00

Зложили: по $2: Антін Чекета, А. Крисований, Іван Папеж, Настазій Макаревич; по $1.: Гр. Бойко, Томко Дмитрів, Анд. Будагавз, Еміль Вінніцький, Яким Семаняк, О. Чекета, Ігн. Базиляк; по 50 цнт.: Ем. Монастирський, П. Войтович, А. Шандровський, Д. Лебунець, Ів. Ошибка, А. Корчинський, М. Шуба, Ів. Малінський, Т. Шандровський, Т. Валеба, Петро Кульчицький, Осип Бойко, Є. Кондрат, А. Баунак.

34) Нортгемптон, Па., Василь Саюк 5.00

35) Бриджпорт, Па., переслав п. Теодор Голубенний 7.00

Зложили: Петро Міндзьо $5; Теодор Пухта $2.

36) Честер, Па., збірка на вічу, передав п. Гр. Перчак 276.11

Зложили: о. Антін Лотович $25; Іван Хомик $20; Михайло Зварич, Петро Юрчак, Микола Майброда, Кипр. Пінчак, Павло Закорченний, Василь Ягла, Ів. Клюс і Вас. Волянський по $10; Григорий Стецій, М. Гриньків, Ст. Опалінський, Ів. Бокайло, Яким Рогач, Іван Грущак, М. Чепіль, Теодор Пастернак, Ів. Совінський, Василь Гоцинич, Іван Чопик, Микола Броніцький, П. Михайлів, Йос. Брингілевич, М. Мамчин, Дмитро Кобільник, Ст. Демків, Григорий Забитко, Теодор Пеюх і Кость Щербак по $5; по $3.00: Іван Стеців, Пелягія Щербак; Григорий Коцупей $2.50; по $2.00: Михайло Манчур, Ів. Болехівський, Теодор Гадуйко, С. Федина, Бенедикт Мелько, Гр. Перчак, Ст. Мелько, Дмитро Кравчак, Ник. Пірко, Катерина Федурко, по $1.00: Микола Чайковський, Анастазія Сисак, Йосиф Друлик, Юрко Равлик, Петро Лемців, Григ. Івасів, Василь Косак, Сафрон Гойнич, Катерина Волянська, Єфрозина Ягла; дрібні датки $2.61.

37) Бредок, Па., переслав п. Іван Цьокан 24.00

Зложили: Н. Н., Григор. Буярин, Іван Савчин, Іван Цьокан; Юрко Футрик 2.00; Максим Футрик і Іван Карлік по 1.00.

38) Вунсокет, Р. Ай., переслав п. М. Чагарин 18.00

Зложили: Михаїл Чагарин 10; Катерина Мод 5, Йос. Чагарин 3.

39) Ґридлі, Каліф., Н. Арсеняк 5.00

40) Милвил, Н. Дж., Н. Н. 5.00

41) Марбелгед, О., о. Кирило Пирожок 10.00

42) Гемтремк, Дітройт, Міш., переслав о. Д. Добротвор 1245.75

Зложили: Іван Шеремета 100; Теодор Мусій 35; Юстина Горішна 30; о. Д. Добротвор, Антін Чарнецький і Василь Седляр по $25.00; Тимко Тричук 20; Петро Ільницький, Олекса Чорний, Петро Киршак і Олекса Брунець по 15; Др. С. Гриневецький і Осип Яворський по 13; Сильвестер Гривнак, Іван Рунька, Микола Гевко, Дмитро Атаманець, Василь Сербай, Максим Гарматюк, Олекса Джавала, Юрко Павлик, Степан Хомяк, Василь Лис, Михайло Миськів, Яцко Тимочко, Василь Левицький, о. Вол. Довгович, Юліян Цебринський, Лев Боднар, Михайло Муж, Данило Рубаха, Семен Лебедь, Іван Луцищин, Роман Романів і Василь Ничай по $10; Михайло Майорчик і Іван Ангел по 7.00; Олекса Нановський, Михайло Кушнір, Теодор Бочкур, Мих. Кривий, Маркил Івасів, Роман Костецький, Теодор Апостол, Олександра Кривак, Петро Гірний, Михайло Черній, Микола Гарасимик, Микола Дембіцький, Петро Пошивак, Йосиф Крупка, Теодор Бабяк, Василь Шалайка, Михайло Дідик, Микола Стахів, Григ. рТендовацкий, Вас. Бойчук, Степан Карпович, Олекса Гупан, Микола Крук, Ів. Атаманець, Іван Заблоцький, Теодор Ломака, Юрко Гринчук, Степан Квасній, Петро Кравчук, Пилип Гладчук, Михайло Галамай, Микола Бугель, Михайло Солтис, Рудольф Семків, Яків Орский, Евген Королишин, Гр. Миськів, Василь Дорош, Петро Тарапата, Михайло Якимів, Семен Рибак, Олекса Лещишин, Панько Романюк, Яків Приходко, Мих. Митушинський, Григ. Васиик, Антін Баворовський, Теодор Когут, Дмитро Дмитришин, Андрій Блащук, Йосиф Королишин, Іван Крупка, Гнат Блажовський, Антося Трендовецька, Семен Кінг, о. Ф. Тарнавський, Матій Прихідко, Марія Блащук, Петро Тимочко, Гр. Лозовський, Василь Мудер, Емілія Королишин, Василь Глухий, Григ. Терех, Микола Тимків, Дмитро Гох, Пилип Когут, Омелян Микитюк, Париляк, Іван Клим, Йосиф Білобривка, Петро Козел, Дмитро Сабашко, Гаврііл Васько, Петро Чоп, Микола Чабак, Михайло Кулинич, Прокіп Савчук, Микола Машталер, Теодор Данилишин, Іван Кушнір, Ц. Д. Іван Пеляк, Дмитро Мудрий, Микола Трендовацкий, Пилип Дамійон, Дмитро Коцьоруба, Кирило Волох, Василь Цимбалістий, Степанія Цимбаліста, Анастазія Королишин, Павло Солодкий, Ст. Коваль, Олекса Чепак, Андрій Патра, Яків Бойко і Ілія Тарапата по $5.00; датками менше 5 долярів 180.75.

43) Ню Йорк, Н. Й., збірка на вічу, переслав п. Др. Демидчук 190.00

(Спис жертводавців не одержаний).

(Дальше буде).

АНҐЛІЙСЬКЕ ДОМАШНЕ ОГНИЩЕ.

(Споміни з Англії).

Я замешкав у старосвітському домі анґлійської купецької родини на одній з подальших вулиць Лондону. Від тоді починається моя ближча знайомість з анґлійським життям і світоглядом.

Крім щирої гостинности, яка зустріла мене чужинця в отцьому домі, ні родина ні сама хата не ріжнилася нічим замітним від соток тисяч інших анґлійських родин і домів які складаються на західні части Лондону.

Головними гостинцями, що перетинають місто на поздовж і на поперед, суне як день так ніч навала возів, трамваїв, омнібусів, фіякрів, автомобілів. Все те чинить глухий шум подібний до шуму повені або моря. Але кількасот метрів у бік від того гостинця той клеків і шум губиться в огородах, розшибається по старезних деревах, зливається з шумом їх листя і завмірає та тихне. Відійшовши в той бік між огороди, мається враження затишного села або місточка, де вози належать до рідкостей і пси, надслухуючи з нуди один одного, гавкають цілими ночами до місяця. Ще на вулиці лунають стуки отвираних дверей, прохожих людей, голоси продавців овочів і молока. Але по огородах буває иноді так тихо, що видається, немов би чулося шелест тіней, які падуть із крислатих вязів на траву і бігають під найлекшим подувом вітру.

Ніколи не побачиш нікого в дверах, ні в вікні, ні перед домом, хіба що він жде перед дверми на когось, поле в огородці або підливає квіти. Двері все заперті на ключ. Хто не знав лондоського життя, не розуміє анґлійської вдачі і привичок, тому найкращі лондонські вулиці видались би містом завмерлих. Доми не мають зі собою ніякої комунікації. Зверха почорнілі від дощів, позамикані, заслонені деревами, подобають радше на азілі глухонімих або нервово хорих, як на мешкання діяльних, запопадливих і енерґічних купців, що розвій усіх фізичних та умових сил поклали собі ясною метою і змагають до неї свідомо всіми способами.

Анґлійська хата, хоч якаб вона була маленька, то не тільки „дах над голоою", як у нас її часто називають. Для Анґлійця це дороге серцю родинне гніздо, найкращий, найсвятійший куток на цілому світі. Він будує свою хату для себе не дбає за те, чи внішний її вигляд подобається кому иншому. Від порога зачинається його домашне огнище (home) і всі гадки і всі змагання Анґлійця йдуть до того, аби це святе огнище зробити царством спокою, безпеки і щастя. Чужинця, що переступить поріг цього дому, вразить любо передовсім вигода в цілім нутрі хати. Певно, що матеріяльна вигода домівки то ще річ сама собою незамітна. Це таке природне і звичайне явище, як те, що страва поживна, піч гріє, а вікно пропускає світло до кімнати. Тим часом треба вік культурної праці на вироблення того зреозуміння, що ціль хати — бути вигідно. Тим самим коштом і заходом можна покласти хату вигідну і хату таку, як у нас кладуть люде. Але тут саме показується культурна ріжниця між англійським розумінням вигоди і нашим. Анґлієць називає комфортом добре припасовані вікна і двері, практичну кухню, домову лазню, прості, але тривкі меблі, добрий матерац на постелі, поживний кусень мяса і філіжанку доброго чаю. Невжеж прийшло би в нас кому на думку називати такі річи „комфортом"?

До мене навідався мій приятель Даріян.

— Чи думав ти коли, — кажу, — яка найбільш замітна

ріжниця між українським домашнім життям і тутешнім?

— Ще й як часто, — сказав Даріян. — Мені не сходить з гадки, що у нас, коли чоловік пошиється в піря, то купить фортепян або білярд. Так само півцивілізовані Кафри купують циліндри ланцюжки від годинників, але ходять немиті і босі. Тут зачинають люде від ванни і кухні. Це дійсно насущні потреби.

Тимчасом вбігла до гостинної кімнати, де ми сиділи, наймолодша донька господарів, девятилітня дитина. Даріян бував від давна гостем у цьому домі, діти кликали його вуйком і незвичайно люлили.

Мала Неллі сплеснула з утіхи руками і сіла безцеремонно на Даріянових колінах.

— Дивіться, пане, — сказала, звернувшися до мене. — Вуйко виглядає так як Ґеррі Ервін (Irving), тільки що молодший. Всі ладні люде бувають і добрі. А вуйко такий непоцтивий. Все перше брав нас із собою до парку, а тепер уже не хоче. Я сама веслувала раз здовж через цілу серпентину*). Попросіть ви його, Айвен. А потому там такі чудові коні. Які то десь щасливі ті люде, що їздять на конях Ротенров (Rotten Row).

— Певно, що дуже щасливі, — казав Даріян, — ніхто не призває їх непоцтивими вуйками. Всі вони мають сестріниці, що грають їм мазурки, довго, по кілька разів одну і не дають просити себе.

— О, вуйку немилосерний, я також уже буду добра і послушна. Тільки возьмеш нас до парку, добре?

І поцілувавши вуйка стрибнула до пяніна заграти Даріянови мазурку. Її дрібна рука не мала ще ані сили ані вправи грати нервові мельодії Шарвенки, ні удержати їх діяпазону. Але при клявіятурі на високому табуреті виглядала як олицетворення діточої щирости і невинного одушевлення, а її гра ворушила серце ніжними, наївно невикінченими акордами.

Коли опісля Неллі перестала грати, Даріян умовився з нею, що підуть в суботу до Гайд-парку і почав розпитувати її про знайомих.

— Скажи, Неллі, що татко писали? Чи мама дуже занята? Кого найбільше любить Неллі з учительок?

Мала Неллі рада була говорити про всі дорогі для неї особи. Татко писав, що тепер у Каїрі, здоровий. Мама смажить мармоляду і зараз вийде до гостинної. А з учительок любить найбільше міс Колінс, бо вона оповідає про Шкоцію, а Шкоція — то найкращий край на світі. Коли вже буде старша, заложить фабрику, наскладає багато грошей, тоді поїде до Шкоції і купить там коттедж*).

— Дуже добре, — кажу, — але як буде виглядати ця вілля?

— Буде дуже маленька, — щебетала Неллі. — Але повинна бути ціла з сірого каміня, з черепяним дахом і обросла повоєм. У середині буде вся вистелена такими тапетами як перла. А на вікнах будуть гарні цвіти.

— Якіж коври будуть? Певно також темнои перлові? — докинув Дарян.

— Ні, ковер буде тільки в гостинній, такої барви як сталь, а решта кімнат буде застелена лінолеєм, бо його можна змити і все свіжий.

Так говорила мала Неллі, а хоч у її мріях було багато дитинства, то не менше знати було і щиру любов до домашнього огнища, сильнійшу над усі инші змагання і пориви. Її вчено від маленьку розуміти вартість власного, вигідного і гарного помешкання. Вона знає докладно, як треба уладити кухню, лазню, їдальню, спальню і гостинну. Цього вчать найдокладнійше в школі на відповідних моделях з поясненням, які уладження найпрактичнійші і найтривкійші. „home" вимовляють у школі з пієтизмом таким самим, як слово „Great Britain", або „Fatherland". Навіть бурси, доми поправи і шпиталі, хоч уладжені без того тепла, яке дає батьківська хата, будовані так, аби пригадували бодай у части родинні доми. В цілій системі виховання провідною думкою являється засада, що підставою сили й величи Англії ніщо инше, як святе, безпечне і здорове домашнє огнище. Почуття власного достоїнства — то психічний мотив, яким користується виховання. Всі рабські інстинкти, як сліпий послух для кого будь, ідолопоклонство в ріжних формах і лизунство, викорінюється свідомо, систематично і немилосерно, а на їх місце кладеться ідеали моральної і матеріяльної самостійности, чемність для старших і для жінки, християнську етику і почуття власної гідности. Кожда дитина виховується в тім дусі, що незалежність — це найбільший скарб, яким може втішатися людина. Закона каже, що Британець не обовязаний здійматий капелюха перед ніким, навіть перед королем. І мужчини не шапкують перед собою до землі, як по деяких знайомих мені краях, ані не доторкаються капелюха. Здіймається капелюх тільки віддаючи поклін жінці або королеві, коли покажеться між народом. При підписуванні конституції пери стають перед королем у капелюхах на знак, що не думають уступити ні крихти зі своїх прав і віддають власть у королівські руки з виразним застереження незалежности. При одній нагоді мала явитися перед Едвардом VII. депутація секти квекрів, яким релігія забороняє виразно здіймати капелюх перед кимбудь. Їм признано в засаді право війти до авдієнційної салі в капелюхах, але з чемности для короля вони згодилися, що кождому з депутатів окремий льокай здіймав капелюх із голови і держав його, поки не скінчилася авдієнція. Потім ще в салі понакладано їм капелюхи і квекри вийшли, не нарушивши своєї засади.

Всеж таки рівнобіжно з цею свободною іде також пошана для інтересів ближнього. Виразом того є звичай, в цілій Англії захований скрупулятно, що війти до чужої хати не личить, поки не вийде хтось із тої хати і не запросить до середини. Увійти без дзвонення до хати має право тільки домашній і ніхто инший не поважиться ніколи того зробити. Мені доводилося бачити вікові пані, як в найбільший доіц і студінь дзвонили до отворених

*) Serpentyne — ставок в лондонськім парку Hyde park.

*) Cottage — вілля.

припадково на ростіж дверей добре знайомої родини і не важилися війти навіть на поріг, аби захоронитися перед зливою.

Така залізна консеквенція і лад характеризує також родинне життя в домі. Вже сам плян кімнат так придуманий, що відповідає поділові функцій родинного життя і господарства. Крізь входові двері від вулиці входиться до сіней. Сіни переділені від головних дверий ще одними скляними дверми так, що, коли навіть внішні двері стоять отвором, ще ніхто не загляне до середини дому з вулиці; з малого коридора перші двері на бік ведуть до гостинної. Другі двері з коридора, глибше, ведуть до їдальні; треті двері просто входових ведуть до кухні. З того самого коридора ведуть також сходи на поверх, де містяться спальні, окремі звичайно для кождої особи, навіть малих дітей. Там також дістають помішення на ніч гості і міститься лазня. Зрештою живуть гострі разом з родиною. Служниця має також свою спальню. Між поодиноким кімнатами нема безпосередньої комунікації. З одної, тільки кухні виходиться до пральні, а з пральні на подвіря. На подвірі, обведеному високим муром, міститься комірка на дрова та на ріжні причандали.

Так виглядає розклад анґлійської хати. Відповідно до матеріяльних засобів буває в деяких домах кімнат менше або більше, нпр. замість окремої гостинної, їдальні і кухні буває одна кімната, замість чотирьох спалень бувають тільки дві. Але ніколи нема постелі на долині, в кухні або в їдальні, навіть у найбіднійших хатах пролетаріяту. Вже з огляду на сам плян наші доми являються в приріванні до анґлійських примітивними шопами.

До того раціонального пляну кімнат примінений консеквентно розклад меблів та ціле домашнє господарство. Через день ціла родина живе на долині, зглядно поза домом. Спальні на горі вітряться тоді і прячуть. Ліжко, умивальня і комода на біля — то меблі, які стоять у спальні. Чим менше їх, тим чистійше можна удержати спальню. Але й ще одна провідна думка видна в системі умеблювання. Меблі мають служити певним ясним цілям. Прикраси — то річ другорядна. Тому бачимо в анґлійських домах менше вистави, а більше вигоди. Меблів мало, але вони тривкі, сильні і потрібні. По робітничих дома мені доводилося бачити комоди і столи з грубих магоневих брусів. Зате не побачиш там кривих зеркал, штучних цвітів, сорокатого лахміття, що називається у нас жіночими робітниками та образів на сінах, поза якими люблять плодитися блощиці.

В кождій кімнаті міститься замість печи коминок на подобу старофранцуського cheminee*). Огонь на тім коминку горить вільно і удержується цілими днями, бо люде люблять бачити тут горючу ватру, справдішне домашне огнище, удержуване зі щирим пієтизмом для тепла і відради. Над коминком висить більше зеркало, а на гзимсі стоїть годинник. По обох боках ватри стоять вигідні фотелі.

Це був би в найзагальнійших нарисах образ англійського домашнього огнища, такого яким зробила його довговічна культура та історія цього вільного народа. Палата князя ріжниться в Англії від хати робітника тільки розмірами і матеріялом ужитим на будову. Зрештою провідна думка в будові однакова: плян відповідний національному поділові життєвих функцій родини.

Іван Петрушевич.

*) Шміне.

ПРО КОНЦЕРТИ У. Н. ХОРУ.

Просимо наших дописувателів подавати нам бодай короткі звідомлення про побут і концерти У. Н. Хору в поодиноких місцевостях.

ОВОЧІ ЯК ПОЖИВА.

(З Уряду Публичного Здоровля)

Говорячи про овочі (фрути) як поживу для людий, треба мати на увазі слідуюче:

1. що для повного і всестороннного відживлення людина мусить що дня споживати потрохи якого-небудь сирого корму; сама варена страва не вистарчає:

2. що саме з овочів єсть дуже поживний і корисний для здоровля сирий корм.

3. що вони прочищують жолудок.

4. що охороняють зуби від псуття.

5. що неспілі овочі є нестравні, а переспілі небезпечні.

З окрема треба підкреслити, що добре стравні і здорові є лише зовсім спілі овочі. Підчас дозрівання вони основно зміняються що до свого хемічного складу, а саме зменшається в них кількість крохмалю і квасу, за те збільшається запас цукру.

Окрім того відбуваються ще й инші переміни, від яких овоч лякне і набирає того запаху, яким відзначаються добре доспілі фрути. В зеленім яблуку єсть наполовину менше цукру, та за те двайцять раз більше крохмалю як в спілім. Як відомо, деякі породи овочів дозрівають вже на дереві, инші (зимові) мусять ще якийсь час полежати, поки зовсім доспіють. Доспілий овоч, коли його зараз не зїсти, скоро починає гнити; в нім розроджуються дрібнесенькі живі організми, які, спожиті людиною, можуть дуже зашкодити її здоровлю.

Найзвичайнійший овоч і разом з тим з всякого погляду найліпший, — се яблуко. Сире, печене чи варене, воно все поживне і легко стравне. Майже так само поживний виноград, який разом з тим може послужити за легко прочищуюче средство. Одно з перших місць займають теж грушки; з окрема можуть їх їсти ті люде, яким жолудкові недомагання не дозволяють уживати квасних овочів. Консервовані (кеннид) грушки є поживнійші як всякі инші консервовані овочі, так як їх консервують вже тоді, коли грушка добре доспіла. Сливки містять в собі богато фосфору і поташу та прочищують жолудок; від варених сливок, особливо коли в них богато цукру, людина товстіє. Мало корму у всяких гарбузах та динях. Інтересно, що в цитрині є більше корму як в грушці, та очевидно їсти її не можливо; за те цитриновий сок дуже добре може замінити всякі оцти. Ще поживнійші банани.

Сушені овочі — фіґи, сливки і передівсім розинки (сушений виноград) — звичайно такіж поживні як і сирі. Та на жаль сушать їх звичайно в таких несанітарних обставинах, що треба добре придивитись до того, що купується, і у всякім случаю купивши добре вимити.

ЖІНКИ АДВОКАТИ В АНҐЛІЇ.

З останніх звідомлень анґлійської преси виходить, що при літних іспитах в анґлійських університетах сильно зросло число кандидаток адвокатського стану. Як відомо, в Анґлії є два адвокатські степені: инший т. зв. соліцитор і вищий т. зв. баррістер. Соліцитори мають право заступства перед низшими судами, баррістери також перед вищим. Число жінок, які поздавали зі знаменитим успіхом іспити на баррістерів, піднялося в порівнанню з минулим роком на 50 прц.

ПЕРЕД ВИБОРАМИ В НІМЕЧЧИНІ

З Берліна доносять, що німецький кабінет рішив віднестися до парляменту в справі вибору президента держави. Кабінет предложив, щоби вибори відбулися 3. грудня сього року.